

Je ziet het pas, als je het weet. De afgedekte infrastructuur onder onze voeten, de planten die in putten schuilen, de huizen op verscholen binnenterrein, de vrijwilligers die in alle bescheidenheid hun werk doen. En dan zijn er nog de ontmoetingsplekken die lange tijd alleen bij insiders – homomannen en lesbiennes – bekend waren.

AARDE
Ondergronds
leven belangrijk
> pag 2

IDEAAL WONEN
in verloren
gewaand hof
> pag 4

VRIJWILLIGERS:
onzichtbaar,
onmisbaar
> pag 8

SPOORBIO
Geheime plek
voor homo-dates
> pag 11

THE NEW U
voor mooie
laatste jaren
> pag 15

NIEUWS

Wethouder: nachtcultuur niet in centrum

BUITENWIJKEN – Wethouder Eva Oosters (Binnenstad, Cultuur) vindt dat de buitenwijken de geëigende plek zijn voor nieuwe nachtcultuur. Dat zei ze eind april tegen Binnenstad030 in een gesprek over de net uitgebrachte Visie Nachtcultuur. Ze zal dit standpunt ook verdedigen wanneer de nota in de raadscommissie wordt behandeld, vertelde ze de actiegroep.

De Visie Nachtcultuur wil Utrecht met spraakmakende nachtelijke uitgaansgelegenheden positief op de kaart zetten. Binnenstad030 erkent dat er behoefte is aan een plek waar de nachtcultuur beleefd kan worden met een kwalitatief hoogstaand aanbod.

In de nota staat niets over de nachtcultuur nu. En de huidige horecaondernemers waren er als de kippen bij om de Visie aan te grijpen om te pleiten voor uitbreiding van hun eigen zaak. Volgens hen ontstaat de nachtelijke overlast van uitgaanspubliek op straat doordat de cafés binnen niet voldoende ruimte hebben.

Vervolg op pagina 13 >

NIEUWS

Haverstraat: van reparatie tot megaklus

LEKKAGE – Het begon in 2021 met de melding van Paul van Dam, dat hij lekkage had in de kelder van zijn stripzaak Blunder. Het werk aan de Hamburgerbrug, Oudegracht en Haverstraat is een megaklus geworden.

In de bouwput wordt gewerkt aan de leidingen van de stadsverwarming, de waterleidingen, het riool en het gas. Langs de huizen lopen smalle loopbruggen. Nicky van Dijk van *Blondes Brunette's & Redheads* aan de Haverstraat vertelt: 'Mensen komen van twee kanten met de fiets of de scooter. Vooral bakfietsen zorgen voor opstoppingen'. De herrie van graven en boren vindt ze lastig. 'Klanten komen hier om te relaxen. Dat lukt nu niet zo'. Haar leverancier komt niet meer langs. Vanaf de Springweg is de toegang tot de Haverstraat dicht.

Vervolg op pagina 10 >

VERBORGEN

Toerisme groeit; bewoners van hofjes raken rust en privacy kwijt

Hallo, wij wónen hier gewoon!

Sommige toeristen gaan net zo makkelijk voor iemands raam staan en fotograferen het interieur. Foto: Luuk Huiskes

OVERLAST – Toeristen gluren door de ramen, maken foto's van interieurs. Rondleiders staan minutenlang voor iemands deur, groepen blokkeren de steeg. Hofjes en binnenterreinen worden door steeds meer mensen, al dan niet met gids, bezocht. De plekken die voorheen alleen bewoners kenden, verliezen hun verborgen karakter.

INEKE INKLAAR

Binnenstadsbewoners zijn daar niet altijd blij mee, zeker niet degenen die wonen op openbaar toegankelijk binnenterreinen in het Museumkwartier. 'Het was hier ooit heerlijk stil, nu niet meer'. Of: 'Bezoekers houden geen rekening met onze privacy'. Anne Wouters van Utrecht Marketing bevestigt: het toerisme in Utrecht groeit.

Stepjes

Sommige dagen lopen doorlopend groepen over het binnenterrein in het Museumkwartier waar Rob Kramer woont. 'Prima, het is openbaar terrein. We hebben de boel zelf opgeknapt, dat trekt mensen aan. Je gaat niet naar een vuilnisbelt staan kijken'.

Maar dat mensen voor zijn raam staan en zijn interieur fotograferen, gaat hem te ver. Staat de voordeur open, dan stappen sommigen zelfs

binnen. Als die dan ook nog zeggen: 'We fotograferen u toch niet?', heeft hij 'm goed zitten. 'Wij wonen hier gewoon!'

Nog zo'n ergernis: de stepjes. 'Komen ze met een rotgang langs ons huis sjezen, net de Formule-1. Die hype duurde gelukkig kort, net als die Segways. Ik snap het wel: de concurrentie is moordend en al die ondernemers willen iets unieks aanbieden'.

Sommige gidsen komen met kleine groepen, waarvan de deelnemers cultureel of historisch geïnteresseerd zijn. 'Eerlijk is eerlijk – zelf doe ik zoiets ook in een vreemde stad. Personeelsuitjes, teambuildings met puzzelopdrachten zijn het ergst. Deelnemers zijn in gedachten al bij de borrel na afloop, lopen te geiten en kijken niet wat de gids aanwijst. Ga dan niet voor mijn deur staan!'. Ook irritant: sommige toeristen gaan op het bankje voor iemands huis zitten.

De verstopte plekken van de Binnenstad zijn steeds vindbaarder geworden. De VVV en zo'n 20 commerciële aanbieders verkopen hofjeswandelingen; het stikt van de routebeschrijvingen online. Rob: 'Mensen zetten een foto's op Facebook en geven tips over verborgen plekjes'.

Fastfood

In diverse buurten hangen bordjes met *Verboden Toegang* of een verplichte looproute.

Bewoner Hans Popma van het Hofje van Veelo heeft zijn ramen vóór geblindeld, tegen de inkt. En bij het pad langs de achtertuinen van de Tuinstraat hangt zo'n bord. 'Ze stonden soms bij ons op het gras

te roepen 'Hier is geen doorgang, we moeten terug'. Ook bewoners van de Zeven Steegjes ergeren zich steeds vaker aan de privacy-schendende amateurfotografen.

Binnenstadsbewoner Joop van den Borne constateert ook dat de drukte toeneemt. 'Staat er in de steeg weer een grote groep met gids, kom ik bijna de deur niet uit. Toeristen houden weinig rekening met bewoners. Zijn ze uitgewandeld of -geshopt, dan eten ze op ons hof hun fastfood op. De verpakkingen flikkeren ze op de grond, die mogen wij dan opruimen'.

Gediplomeerd stadsgids (en Utrechter) Iris Dijkstra is goed voor 200 rondleidingen per jaar. 'Voor toeristen kan de Binnenstad aanvoelen als één museum, waardoor ze niet meer doorhebben dat hier ook mensen gewoon wónen'.

Ze herinnert zich: 'Ik was uitvertd, hoorde kraken. Een vrouw had een tak afgebroken van een prachtig bloeiende boom: ze wilde thuis de soort opzoeken. Ik heb snel daarna de bewoners een pak dure koekjes en verontschuldigheden aangeboden. Dit kon echt niet'.

Vervolg op pagina 14 >

“**Staat er in de steeg
weer een grote
groep met gids,
kom ik bijna de
deur niet uit.**”

VERBORGEN

Kijk eens vaker in een put of onder de trap!

GASTSCHRIJVER

CHRIS ROSMALEN

BINNENSTADSPANTEN – Als je weet waar je moet kijken, zie je veel soorten wilde en verwilderde planten, zelfs midden in de drukke Binnenstad. Zo zitten de muren van de Plompvorengracht vol steenbreekvarentjes en groeien aan de Drift vele eikvarens.

Ok op de werfmuren aan de Oudegracht en Nieuwegracht vind je veel muur- en tongvarens. Deze muurplanten blijven grotendeels buiten bereik van voorbijgangers en kunnen dus in alle rust groeien. Planten gedijen in de Binnenstad goed, omdat in de versteende omgeving de temperatuur hoger ligt dan op het open platteland. Warmteminnende soorten (aangevoerd via wegen, spoorlijnen of ontsnapt uit tuinen) kunnen zo makkelijk overleven. Voorbeelden zijn gele helmblom, kruipklokje, muurfijnstraal en hoge fijnstraal – de laatste pas sinds 20 jaar.

De wilde planten op straat hebben een heftig bestaan, worden veelal bestempeld als onkruid. Moeten dus weggeschroeid, vergiftigd, gemaaid, geborsteld of geschoffeld worden. De overlevers zijn vaak over het hoofd gezien of de onkruidbestrijding komt er niet, als er fietsen of auto's voor staan.

Een zwartsteel in een straatput in de Hekelsteeg samen met tong- en mannetjesvarens.

Foto's: Chris Rosmalen

Tong- en steenbreekvarens in een keldergat aan Trans.

Smalle ijzervarens en mannetjesvarens achter een plastic raam aan de Nieuwegracht.

Sommige Binnenstadsplanten leiden een verborgen bestaan in keldergaten, onder trappen en achter kelderramen. Ook hogerop zijn bijzondere planten te vinden, zoals de begroeiing op de muur van Sonnenborgh die langzamerhand lijkt te herstellen na de recente renovatie.

Het ultiem verborgen plantenleven ligt misschien minder voor de hand. Wie vraagt zich ooit af wat er in straatputjes groeit? Jammer, omdat er een grote verscheidenheid aan bijzondere exemplaren voorkomt.

Zeldzaam

Naast algemene soorten zoals tong- en mannetjesvarens, kun je er af en toe ook zeldzame varensoorten aantreffen. In de Binnenstad is dat bijvoorbeeld zwartsteel, of de zachte naaldvaren die in een afzichtelijk straatputje aan de Willemstraat huist.

Kortom, kijk eens wat vaker in kieren, gaten, steegjes en hoekjes en je zult zien dat zelfs onze Binnenstad rijk is aan prachtige flora.

Chris Rosmalen houdt zich als hobby bezig met stadsplanten.

VERBORGEN

In een klein beetje grond leven al miljarden micro-organismen.

Foto: Luuk Huiskes

Laat de bodem met rust, svp

Gemeente, gebruikers en bewoners kunnen meer doen voor een gezond bodemleven. De gemeente kan bijvoorbeeld minder maaien. Zo krijgt een diversiteit aan planten een kans – wat insecten te eten geeft. Ook helpt 't tegels te vervangen door groen. Utrecht vult boomspiegels, zeker in de Binnenstad, gemakshalve met halfverharding of – erger nog – met kunstharzen als kostenbesparing. Beter is: planten rond de stam met hekjes daaromheen. De gemeente staat in parken grote evenementen toe en aannemers gebruiken groenstroken soms voor opslag. Tervijl veel mensen op een kluitje en/of voertuigen de grond aandrukken: funest voor het bodemleven en afvoer van

regenwater. Ook is het beter bladafval uit groenvakken met struiken niet te verwijderen, omdat dit uitdrogen voorkomt en voedingsstoffen levert. Binnenstadsbewoners met een tuin doen er goed aan deze zo weinig mogelijk te betegelen, zoveel mogelijk inheemse soorten te planten en geen bestrijdingsmiddelen te gebruiken. Spit niet om, laat de bodem met rust. Andere tips: maak een composthoop en gebruik de compost voor bemesting, maak de tuin pas in het voorjaar aan kant, plant bessenstruiken, zorg het hele jaar voor bloeiende planten en bedek de bodem. Tuinlozen kunnen een gevelduin maken of een boomspiegel in beheer nemen.

Diepe eerbied voor het leven onder het maaiveld

BEN NIJSSEN

BODEMLEVEN – Een gezond bodemleven is van groot belang. De onzichtbare wereld onder het maaiveld zorgt voor goede planten- en homengroei en levert voedsel aan dieren. In één lepel grond leven evenveel micro-organismen als mensen op aarde. Essentieel

voor biodiversiteit, wat weer beschermt tegen plantenziekten. Ook, of juist in de Binnenstad.

In een gezonde bodem leven veel dieren zoals regenwormen, pissebedden, kevers en miljoenpoten. En nog veel kleinere onbekende zoals bacteriën en amoeben, raderdiertjes en aaltjes, bastaardschorpioenen

en springstaartjes. Ook leven er mycorrhizaschimmels bij boom- en plantenwortels. Ze kunnen niet zonder elkaar: de schimmels halen water en voedingsstoffen uit de diepere lagen van de bodem en geven die af aan de wortels. Omgekeerd leveren de wortels weer zuurstof en suikers aan de schimmels.

Die samenwerking tussen 'bene-

den' en 'boven' gaat steeds maar door: de beestjes en schimmels onder het maaiveld breken afgestorven plantendelen af en worden voeding voor de bovengrondse planten. De diertjes eten elkaar op en worden voedsel voor dieren als egels, mollen en vogels.

Maar het bovengrondse leven zorgt op zijn beurt ook voor de bo-

dem. Planten beschermen de grond tegen uitdrogen. De humuslaag die ontstaat na afbraak van plantendelen houdt goed vocht vast en voert overvloedig regenwater snel af naar diepere lagen.

Omdat regenwormen de bodem loshouden, kunnen zuurstof en water tot de wortels van bomen en planten doordringen.

Sommige Binnenstadsbewoners wonen ‘uit zicht’. Ze moeten een deur, een hek, een poort door voor ze bij hun huis komen. Die verstopte plekken zijn in de loop

van eeuwen ontstaan. Hier is de geschiedenis van de Binnenstad zichtbaar en voelbaar. ‘We zijn gelukkig dat we hier wonen’.

VERBORGEN

‘De zondagse stilte van ons hof is een ver-a-de-ming’

Joop van den Borne's appartement zit naast de achterkant van Oudaen. Foto's: Werry Crone

Het appartement aan de Zakkendragershof heeft grote ramen en is licht.

INEKE INKLAAR

ZAKKENDRAGERSHOF – Dat hek in de Zakkendragerssteeg loop je makkelijk voorbij. Gelukkig maar, vindt Joop van den Borne (81). De toegang naar zijn appartement is achter dat hek, via een buitentrap. Zijn adres is de Zakkendragershof. ‘Ik vind het fijn om uit zicht te wonen, zo heb ik privacy’.

Zijn woning is licht, met vier grote ramen in de voorgevel. Hij kijkt

uit op de verstopte binnentuin van restaurant *De Zakkendrager* en verderop op het monumentale achterhuis met schoorsteen van Oudegracht 113.

Joop kwam er september 1981 in, vanuit woontoren De Hoogt, in Transwijk. ‘Ik wilde graag in de Binnenstad wonen: alles lekker dichtbij’. Het was niet makkelijk iets te kopen. Al helemaal niet voor een man alleen. ‘Mij werd aanvankelijk de woonvergunning geweigerd, omdat het appartement 10 vier-

kante meter te groot was voor een alleenstaande. Maar ik kwam uit een grotere flat. Die werd opgemeten of ik daadwerkelijk – zoals ik zei – kleiner ging wonen’.

In de 41 jaar dat de gepensioneerde econometrist aan de hof woont, is er veel veranderd. Krotten gesloopt, het 13de eeuwse Oudaen – waar hij tegenaan woont – werd gerestaureerd; de bomen uit de voormalige binnentuin van het grachtenpand geveld.

Junks

‘Voorbijgangers zullen dat niet merken hebben; op een verscholen binnenterrein valt dat niet zo op. Wie wel door hadden dat het een tijdje rommelig was in het gebiedje: de verslaafden. Die stalen spullen bij

Een hek in de Zakkendragerssteeg geeft toegang tot een binnenterrein.

hotel Smits en bij Oudaen of slapen in de hof’.

Er kwam een hek, dat van de brandweer overdag open moet blijven. Dat wil zeggen: doordeweeks moet dat, vanwege de werknemers van de omliggende kantoren. ‘Op zondag blijft het dicht; een ver-a-de-ming. Dan geniet ik van de stilte in de hof, ga buiten op een bankje zitten. In de steeg wordt het steeds vroeger druk: nu begint dat al voor twaalfen, vóór de winkels opengaan’.

Van den Borne vindt de Binnenstad veranderd: ‘Er is veel te veel horeca; en er komt nog steeds bij... Ik zit dan wel uit de loop, maar heb toch last van het uitgaanspubliek. Het bellenbord is al vijf keer vervangen, omdat het door dronken lui gesloopt wordt. Inmiddels zijn we aan het vierde bordje *Privéterrein* toe. Ik zou wel naar een rustig seniorenappartement in het centrum willen verhuizen, maar vind dat maar eens...!’

Het contact tussen de bewoners van de Wijde Begijnhof is goed. Foto's: Werry Crone

Lenny Meijer: 'Toen we hier gingen kijken, voelde Het Slop meteen goed'.

VERBORGEN

Het Slop: een verborgen juweeltje

ANNA STERK

WIJDE BEGIJNEHOF – De Wijde Begijnhof wordt door de bewoners 'een verborgen juweeltje, een schat' genoemd. Het hofje is te bereiken via een weinig uitnodigende doorgang aan de Wijde Begijnestraat, praktisch naast het Eye Hotel (het Ooglijders Gasthuis van professor Donders uit 1858). Meteen links is een doodlopend straatje – Het Slop – met huizen van rond 1860.

Verderop een pleintje met acht woningen – ooit gebouwd voor 50-plussers. Ook ligt er een mooi parkje, waar rust heerst.

In 'Het Slop' woont Lenny Meijer. Sinds 1976. 'Mijn toenmalige man,

ik en ons eerste kind zochten een woning. Hier stond al heel lang een pand leeg. Een bewoonster gaf ons de sleutel om rond te kijken. Het voelde meteen goed, hoewel het voor opslag en als wasruimte werd gebruikt. We werden huurders en ons gezin breidde zich uit. We woonden tussen families die elkaar kenden. Onlangs is de laatste buurvrouw uit die tijd, die hier 70 jaar heeft gewoond, gestorven'.

Krijttekeningen

In de loop der tijd zijn in 'Het Slop' enige huizen verkocht. Lennie voelt zich senang tussen de huidige bewoners, die onderling goed contact hebben. Er wordt gegroet, er is tijd voor een praatje, de kinderen maken hun krijttekeningen, de potplanten

krijgen op tijd water en er worden stekjes uitgewisseld.

In *Hoffparels*, een uitgave uit 2020, is een groot aantal bewoners geportretteerd: ze zijn gelukkig te wonen in deze oase van rust. Lennie: 'Ik heb lang gedacht: ik doe mijn kinderen tekort door in de Binnenstad te wonen, geen groen en niet lekker buitenspelen. Gelukkig had ik meer dan 20 jaar een stukje tuin hierachter, in de Anatole Francetuin'. De toekomst van dit gebied met monumentale bomen is onzeker en wordt nauwlettend door alle bewoners in de gaten gehouden. Woningbouw zou vreselijk zijn.

Vroeger waren er veel meer winkels in de buurt – een bakker, een slager. En het was een hoerenbuurt, maar dat is verleden tijd. Wat is ze

vaak aangesproken met de vraag of ze wat wilde bijverdienen. Bang was ze niet, ook de kinderen niet, maar het trok wel bepaald publiek aan. 'Op het bankje voor mijn deur trof ik wel eens een dakloze aan. Die gaf ik dan een kop koffie en een boterham, maar dit herhalen was niet verstandig'.

Er was ook een pishoek, links in het straatje. Haar aanvraag bij de gemeente resulteerde in een hoektuintje, inclusief prikstruiken, dat door de bewoners bijgehouden wordt en voorzien van nieuwe planten. Sinds de komst van het nieuwe terras op de hoek met de Voorstraat staan er jammer genoeg veel fietsen in de onderdoorgang.

VERBORGEN

Familie Haspels woont ideaal in verloren gewaand hofje

INEKE INKLAAR

SIONSKAMEREN – In de jaren 60 waren de zeven woninkjes van de Sionskameren uit het collectieve geheugen verdwenen. Slechts enkele omwonenden van het 15de eeuwse hofje aan de Nieuwegracht wisten nog dat het bestond. Dirkjan Haspels ontdekte de huisjes eind jaren 90, toen hij op ABC-straat 20 woonde. Hij haalde een gipswandje weg en zag tot zijn grote verbazing lucht. De muur van het huisje dat rug-aan-rug stond, was ingestort.

Kattenpoep

Daar was opeens een hofje: drie aangeschakelde vervallen woninkjes tegen de tuin van Zuylenspiegel met verrot houtwerk, verdwenen kozijnen, een overwoekerde binnenplaats vol kattenpoep en vier ingestorte gekoppelde huisjes tegen de panden van de ABC-straat.

Willemijn Haspels: 'We barstten uit ons huisje en zagen de mogelijkheden van de Sionskameren. In 2010 werden ze ons door de vorige eigenaar gegund; toen konden we verbouwen en restaureren. We hebben zoveel mogelijk het oude materiaal gebruikt en de vroegere maatvoering gehanteerd'.

De grond bleek vervuild omdat er dichtbij een verffabriek had gestaan. 'In de buitenmuur van onze huidige keuken, ooit de koelcel van bakkerij Moolenbeek, groeide een boom. Balkkoppen bleken verrot'.

Ze hadden geluk met aannemer Jurriëns. 'Een opdrachtgever was failliet was gegaan; nu kwam personeel niet op straat te staan maar kon bij ons aan de slag'. Makkelijk was ook, dat Jurriëns' nieuwbouwpoot tegelijkertijd verslavingscentrum Victas aan de ABC-straat bouwde. 'Moest iets over de buurhuizen getild worden, dan werd de hijskraan van dat project gebruikt'.

Het hofje lag vol rommel. 'De straat was te smal voor een container. De garage van de buurman was de bouwkeet; daar stond een auto met aanhanger waarmee we elke lunchpauze naar de stort reden. 176 keer'.

Rijke schoenmaker

De Sionskameren zijn gebouwd door de rijke schoenmaker Claes Govertz na zijn pelgrimstocht naar de Bijbelse berg Zion. In de tuin achter zijn huis aan de Nieuwegracht kwam vrijwoningen voor armen en bejaarden.

Elk huisje bestond uit één kleine kamer met haard en een steile trap naar zolder. Elk pandje was naar een apostel vernoemd, daarnaast waren er nog drie kamers: *Jezus*, *Maria* – nu de keuken van het gezin – en *Triniteit* [Heilige Drieëenheid]. De entree was via een poort en een

De binnenplaats van het oude hofje is terug te zien in de tuinbestrating. Het gezin bewoont de zeven kamers die overgebleven zijn. Foto's: Werry Crone

Links: het gezin Haspels heeft de wc, net als in de 15de eeuw, buiten. Midden: de familie woont in drie doorgebroken kamers tegen de tuin van Zuylenspiegel aan. Rechts: via een garage in de ABC-sstraat komen ze in de Sionskameren.

steeg vanaf de Nieuwegracht. Het Bartholomeus Gasthuis deed het beheer.

In 1952 werden de pandjes van de monumentenlijst geschrapt, drie jaar later onbewoonbaar verklaard. Acht kamers zijn in 1958 gesloopt voor uitbreiding van de bakkerij.

Het gezin Haspels woont in de drie doorgebroken kamers aan de noordkant. Daar zitten een keuken, eetkamer en woonkamer met boven drie slaapkamers. De binnenplaats hebben ze bestraat; de lijnen geven de vroegere binnenplaats aan. Een deur leidt naar een smalle steeg naar de Nieuwegracht.

Rookkamertje

Het huisje achter de woningen van de ABC-sstraat dat ze als eerste ontdekten, werd 'rook-

kamertje'. 'We hebben dat zo kaal mogelijk gelaten. De oude haardplaat hebben we uit de dichtgemetselde haard gegraven'.

Inmiddels zijn twee van de andere zuidelijke woninkjes speelplek/domein van de drie kinderen. Willemijn: 'Met logés slapen ze daar aan de overkant'. In het laatste huisje heeft zij haar praktijk als orthomoleculair therapeut.

'Mensen die hier voor het eerst komen, kijken hun ogen uit. Ze vinden het gek dat je via de garage op nummer 24 het hofje opkomt, verbazen zich over de buitenplee. Ik vind de rust hier ideaal. Nadeel is, dat je geen contact meer hebt met mensen op straat. Hier is niemand die voorbij loopt en naar je zwaait'.

Eén huisje van de Sionskameren is zoveel mogelijk in oude staat gelaten.

VERBORGEN

Eerste krakers wonen nog in enclave achter SHV

De binnenplaats kijkt uit op het voormalig Aartsbisschoppelijk paleis (links) van de Oudkatholieke kerk. Foto's: Werry Crone

ANNA STERK

MARIAPLAATS – Tussen Achter Clarenburg, Mariaplaats en Rijnkade ligt een verscholen enclave met een rijke en bewogen geschiedenis. Dit gebied met onder meer een 19de eeuwse schuilkerk (nu biercafé Olivier) en kanunnikenhuizen dreigde te worden afgebroken.

Er zou een weg komen van het Vredenburg naar de Mariaplaats. In 1971 heeft een kraakactie dit voorkomen. De middeleeuwse huizen worden nog bewoond door de eerste krakers en er zijn ateliers. Op bezoek in het atelier van beeldhouwster Martine Vlieger.

Ze is bewoner van het eerste uur. Om bij haar atelierwoning te komen is aanbellen bij een hek nodig. Eerder was dit terrein achter steenkolenhandelsmaatschappij SHV vrij toegankelijk. Het eerst wat opvalt, is een groot monumentaal pand met een kleurig wapen in het timpaan. Het is het voormalig Aartsbisschoppelijk paleis van de Oudkatholieke kerk. Dit pand was ook gekraakt, het is recent verbouwd tot gastenverblijf van de SHV.

'Een schuur'

Martine woont hier nu 49 jaar. 'Het was een heerlijke tijd, dat wonen met anderen. Het was een soort vrijstaat, heel gezellig. Er woonde ook een gezin. We repareerden alles zelf en betaalden geen huur. Ik woonde eerst in een kamer met tralies voor de ramen. Mijn familie noemde het 'een schuur', later kreeg ik een andere ruimte'.

Martine, Zeeuwse van geboorte,

Een middeleeuws huisje is nu atelierwoning van beeldhouwster Vlieger.

kwam naar Utrecht voor de avondopleiding modeltekenen van Artibus en ging daarna verder op de Rietveldacademie. Verschillende beelden van haar, die in de tuin van de Kunstuitleen aan de Maliebaan stonden, zijn gestolen en nooit meer teruggevonden. In Vreeswijk op het Raadhuisplein staat *Een peinzende vrouw* van haar.

De tijden veranderden en toen koop niet mogelijk bleek, benaderde Martine met haar overbuurvrouw woningcorporatie

K77 (nu: Woonin). Deze realiseerde zes atelierwoningen en beide kunstenaars kregen een prachtig atelier. Martine kijkt uit op de tuinen van de geredde middeleeuwse huizen. Wat ze het meest waardeert op deze woonplek? 'De rust en de stilte'.

Een hek biedt toegang tot woninkjes en ateliers aan de Mariaplaats.

De Knipstraat wordt gesloopt. Bewoner Jan van Geelen helpt een handje, andere buurtbewoners zitten lekker buiten. Foto: collectie Vermeulen

KNIPSTRAAT – Over de gesloopte Stationswijk wordt nog wel eens gesproken. Maar het buurtje tussen de Daalsetunnel en het Leidseveer dat ook tegen de grond moest vanwege de komst van Hoog Catharijne, dat kent vrijwel niemand meer. Het leeft alleen nog voort in het hart en het geheugen van de oud-bewoners.

Nog twee verwijzingen naar ondergeschoffeld volksbuurtje

GASTSCHRIJVER

TON VAN DEN BERG

De Knipstraat en omgeving, zo stond het bekend. Er is niets meer van over behalve de straatnaam. Nu staan er kantoorcomplexen van banken en bedrijven. Ooit wóonden daar mensen.

Zoals Peter Vermeulen (1952). Zijn vader had een sigarenwinkel op Knipstraat 36: 'Ik herinner me de levendigheid met de vele buurtwinkels. Bijzonder voor het buurtgevoel waren de vele feesten die buurtvereniging Jeugd voor Alles organiseerde'.

Het was tot 1969 'zijn' buurtje, waar de mensen zomers op stoelen voor de deur zaten. 'Velen hebben het na de sloop in andere buurten niet naar de zin gehad: 'Mooi huis, maar het had in de Knipstraat moeten staan', hoorde ik van spijtoptanten. Het buurtgevoel en de saamhorigheid verdween. Er werden niet alleen huizen gesloopt, het hart van onze buurtgemeenschap werd eruitgesneden'.

In het begin van de 19de eeuw is er vooral moesland waar hoveniers groenten verbouwen. De Knipsteeg en de Hoenderstraat zijn oude landweggetjes met enkele boerderijen.

Volop bebouwing staat langs de eeuwenoude route die leidt naar de Catharijnepoort, de toegang tot het Vredenburg. Dit is de voorstad Buiten Catharijne; de weg zelf heet op plattegronden Vleutenscheweg. Maar het stuk tussen de Catharijnepoort en de Daalsedijk staat sinds de 17de eeuw bekend als Leidse Veer.

In de havenkom aan het Leidseveer varen met schepen handel af

en aan via de Leidsche Rijn en de Vleutenschevaart. Smakkelaars dobbelen er om vracht. Hier is ook de aanlegplaats voor de veerschuiten naar Leiden.

Stadsuitbreiding

Rond 1870 breidt Utrecht uit buiten de singels: de Knipsteeg wordt Knipstraat (1875) en dit tuindersgebied tussen de Daalsedijk en Catharijnesingel krijgt woningbouw.

Speculanten kopen de hoveniersgrond op en bouwen er eenvoudige huizen voor arbeiders en laaggeschoold personeel van de spoorwegen. De Vosstraat, Leeuwstraat, Radumstraat en Landstraat ontstaan.

Ook medewerkers van de gasfabriek op het Vredenburg vinden huisvesting in dit zuidelijke deel van de Daalsebuurt. Die buurt dankt haar naam aan de Daalsedijk, de oude noordelijke verbinding met Zuilen en het daar gevestigde klooster Mariëndaal.

Als na 1930 nieuwe arbeiderswijken ontstaan in Zuilen, Ondiep en Pijlsweerd, verhuizen veel Daalsebuurters daarheen omdat ze werk krijgen in nieuwe fabrieken als Werkspoor en Demka. Rond het Leidseveer is inmiddels ook veel veranderd: de haven heeft zijn

Met de sloop werd het hart uit onze buurtgemeenschap gesneden.

Laatste restanten in 1985 van het pand waar café Sport zat op de hoek Nieuwe Daalstraat/ Daalsedijk. Op de achtergrond de Daalsetunnel.

Foto: J. Lub, Het Utrechts Archief

Rooilijn

Stevige protesten zijn er nog wel in de jaren 70. De Werkgroep Herstel Leefbaarheid pleit voor het behoud van de soms honderden jaren oude woningen en winkels aan het Leidseveer en van een monumentale boerderij in de Hoenderstraat. Dat voorkomt de sloop niet, maar hierdoor wijzigt het basisconcept voor dit laatste deel van HC. Geen rechte blokken, maar de schuin lopende eeuwenoude rooilijn van het Leidseveer wordt uitgangspunt.

Verder geeft de gemeente opdracht aan het gemeentebureau Monumenten om alle te Slopen historische bebouwing te laten opmeten en documenteren. Bouwhistoricus Frans Kipp klaart die klus met een groep Delftse Bouwkundestudenten. Daarna gaat het Leidseveer plat en wordt nog in de jaren 70 het eerste kantoorgebouw neergezet: Smakelaarsburcht.

Na 1983 is het definitief over en uit met het volksbuurtje.

Bronnen: De Utrechtse Wijken, Noordwest: F. Vogelzang, B. van Santen, M. Heurneman (2003); De Daalsedijkroute, Bettina van Santen (2009) Internet: website Knipstraat.jimdofree.com, Kadastrale Atlas Utrecht, SDU-documentatie Jean Penders

Foto: Thijs Roelmaans

Ton van den Berg is freelance journalist. Hij schrijft veel over de geschiedenis van Utrecht.

functie verloren en wordt, net als de Vleutenschevaart, in de jaren 20 gedempt. Hier komt de parkeerplaats Smakelaarsveld.

Daarnaast wordt de spoorwegovergang bij de Daalsedijk opgeheven en in 1941 vervangen door een verkeerstunnel onder het spoor door. Die krijgt in 1953 de naam Leidseveertunnel. Voor die ingreep sneuvelen enkele huizen en een school.

Wijk C'ers

De leeggekomen woningen in de Knipstraat e.o. worden in de jaren 30 overgenomen door gezinnen uit Wijk C, dat gesaneerd wordt. De nieuwe bewoners komen in slecht onderhouden woningen te wonen.

In de jaren 50 start de gemeente met het opkopen van de talloze krotten. Het is duidelijk: Utrecht kent aan de Knipstraat e.o. weinig waarde toe. Over het buurtje heen worden nieuwe grote wegen en kruisingen geprojecteerd in het kader van verkeersplannen en de singeldemping.

Stukken straat zouden moeten

worden opgeofferd aan de auto. Niet alle plannen gaan door, maar wel komt er een tweede tunnel van de Amsterdamsestraatweg naar de Vleutenseweg – de Daalsetunnel. Voor die doorbraak worden in 1967 tientallen huizen gesloopt aan de Eerste Daalsedijk en de Nieuwe Daalstraat. De Knipstraat en omgeving is afgesneden van de rest van de Daalsebuurt.

Ondertussen wordt duidelijk dat voor Hoog Catharijne niet alleen de Stationswijk op de schop moet. De buurt voor en achter het Leidseveer wordt ook aangewezen voor de bouw van kantoren. Het lot van de Knipstraat e.o. is daarmee bezegeld.

Hoewel bewoners het er naar de zin hebben, is de sfeer gelaten als het gaat om de sloop. Velen willen eigenlijk wel weg vanwege het slechte onderhoud van de huizen (in 1967 zijn er nog vergeefse buurtacties voor beter sanitair). Steeds meer bewoners pakken het aanbod aan te verhuizen naar een flat in Overvecht of een huis in Ondiep of de even verderop gelegen Daalsebuurt.

WIE: Tommie Hendriks (79)
WAT: Ik ben bij het Utrechts KlokkenluidersGilde; ik luid onder andere handmatig de zes grote Van Wouklokken in de Domtoren en de klokken van de Geertekerkerk
WAAROM: Ik bewaak zo het eeuwenoude, christelijke en profane erfgoed. Ook vervul ik hiermee een duizendjarige traditie.

WIE: Janneke Kraaijenhof (71)
WAT: Ik ontvang mensen op open middagen van buurthuis Inde3Krone; organiseer exposities, buurtborrels en kunstevents
WAAROM: Door dit vrijwilligerswerk ontmoet ik mensen. Bovendien: ik woon er vlakbij en je moet toch wát doen.

WIE: Regula Rexwinkel (57)
WAT: Ik ben baliemedewerker, denk mee over het beleid van Kunstliefde en ontvang gasten
WAAROM: Ik vind het leuk om mee te denken over beleid, zo lever ik een bijdrage aan 'de wereld'. De ruimte hier is fijn, als er bezoek is maar ook daarna. Dan is het een oase van rust.

WIE: Esther Wijnands (55)
WAT: Ik ontvang gasten van het Louis Hartloopercomplex en geef een inleiding op de film. Ook coördineer ik de inzet van vrijwilligers
WAAROM: Ik houd van films en de sfeer is hier gemoedelijk. Verder is het fijn goed op de hoogte te zijn van de nieuwste films (en die te zien). Ik vind het waardevol naast mijn betaalde werk een bijdrage te leveren aan zo'n bruisende plek in onze stad.

VERBORGEN

Vrijwillige zichtbaar,

Foto's: Ton Verweij, Luuk Huiskes en Gert-Jan

TON VERWEIJ

STILLE KRACHTEN – Veel maatschappelijke en culturele instellingen worden voor een groot deel overreind gehouden door vrijwilligers. Die ontvangen de bezoeker vriendelijk en wijzen onopvallend de weg – of het nu om een museum, theater, ziekenhuis of kerk gaat. Deze stille krachten houden de organisaties (en dragen bij aan kostenbesparing).

Er zijn typen vrijwilligers: de inhoudelijk gedreven enthousiasteling die wijst op alle mogelijkheden en regels en hele verhalen afsteekt. Maar er zijn ook de socialisers die het vooral om contact en gezelligheid gaat.

Maatschappelijk
 Maar je hebt natuurlijk ook de maatschappelijk gemotiveerde vrijwilligers van de voedselbank, het repaircafé, het buurthuis, de kringloop. Plus de mantelzorgers. De vraag is hoe onze maatschappij eruit zou zien zonder hen. Hoewel

WIE: Albert van Linge (68)
WAT: Ik ben tuinvrijwilliger bij de Oude Hortus
WAAROM: Ik houd van tuinieren en lekker buiten werken: een mooie invulling van mijn pensioen. In deze fantastische tuin met mooie historie doe ik iets terug voor de maatschappij. Het team is leuk.

WIE: Davy Wanders (36)
WAT: Elektronica is niet mijn specialisme, maar ik repareer alles. Mensen kunnen alleen met telefoons, computers en fietsen niet terecht bij het repaircafé aan de Westerkade
WAAROM: Ik repareer spullen en geef ze zo een tweede leven. Daarnaast werk ik in een gezellige groep met andere vrijwilligers en is het fijn om buurtbewoners te kunnen helpen.

WIE: Marieke Berkvens (31)

WAT: Ik ben vrijwilliger bij het languagecafé waar iedereen met elkaar kletst in een door henzelf gekozen taal; ik organiseer de avonden

WAAROM: Ik wilde na mijn conservatoriumopleiding in Enschede weer terug naar Utrecht. Een veel leukere stad. Ik werk als pianolerares, maar wilde mijn sociale netwerk weer opbouwen.

WIE: Corrie Huiding-Stomp (71)

WAT: Ik ben senioren-burgemeester sinds 2019, ben benoemd door de Adviescommissie Ouderenbeleid. Ik kom in actie als zaken niet goed gaan

WAAROM: Ik heb een groot hart voor Utrecht en de ouderen die hier wonen.

rs: niet altijd wel onmisbaar

Peddemors

niet altijd zichtbaar, zijn ze wel onmisbaar.

Utrecht heeft een groot aanbod van vrijwilligers: 150.000 mensen. Naar verluidt het hoogste percentage van de vier grote steden. In het voetspoor van onze schutspatroom, Sint Maarten, die zijn mantel deelde met een arme bedelaar?

Veel Utrechters melden zich zelf bij een organisatie als vrijwilliger, vaak via vrienden of kennissen. En de Vrijwilligerscentrale Utrecht (VCU) matcht vraag en aanbod. In heel Utrecht 1121 keer, de Binnenstad 127. Vroeger met de kaartenbak; tegenwoordig digitaal. Aan de Bemuurde Weerd O.Z. werken zo'n vijftien professionals en evenveel vrijwilligers die de organisatie steunen en bijvoorbeeld meegaan naar het azc.

Directeur Judith Deynen: 'Vrijwilligers krijgen geen loon; zij mogen belastingvrij een kleine vergoeding krijgen. Zij werken voor verenigingen of stichtingen zonder winst oogmerk; niet voor commerciële bedrijven. Dan zou er sprake zijn van onbetaalde arbeid en dat is bij

de wet verboden'.

Dubbele vergrijzing

Bij de VCU kunnen mensen en organisaties terecht voor workshops en advies op maat. De centrale werkt samen met organisaties in de informele zorg en welzijn, cultuur, natuur, sport en onderwijs. 'We zien ook steeds meer dat bedrijven zich inzetten: personeel draagt vrijwillig kennis over aan burgers'.

Veel mensen denken dat met name gepensioneerden vrijwilligerswerk doen. Dat is niet zo. Alle leeftijdsgroepen doen gelijkelijk mee. Jongeren zetten zich veelal in voor sportverenigingen, scholen, festivals, studentenverenigingen enz. Argumenten om vrijwillig aan de slag te gaan zijn: je kijk op de wereld verbreden, zinvolle tijdsbesteding en andere mensen leren kennen.

Deynen noemt de toekomst spannend. 'Ook binnen de vrijwilligerssector hebben we te maken met de dubbele vergrijzing: de wat oudere vrijwilligers van het eerste uur hebben nu zelf hulp nodig van vrijwilligers. We hopen dat dit gaat lukken'.

WIE: Lya Djadoenath (72)

WAT: Ik ondersteun wekelijks bij het diner in het Bartholomeus Gasthuis. Ad hoc ondersteun ik zomerse en creatieve activiteiten. Ook werk ik mee aan de introductie van nieuwe vrijwilligers

WAAROM: Het Bartholomeus is een gastvrij open huis met interessante sociaalculturele activiteiten om bewoners actief te houden. Het gasthuis wil een buurtfunctie vervullen; ik woon in de buurt en vind het daarom ook interessant. Bovendien ben ik graag actief en lever ik graag een bijdrage aan ontwikkelingen in de stad.

WIE: Roelie Smit (77), links

WAT: Ik heet mensen welkom, vertel wat er in het Volksbuurtmuseum is te zien, doe de horeca en verkoop spulletjes

WAAROM: Ik was eerst elders vrijwilliger, maar wilde iets nieuws. Door mijn vrijwilligerswerk blijf ik communiceren met mensen en sta ik in de maatschappij.

WIE: Lida Kuijer en Muriel Koquas (rechts)

WAT: Wij zijn vrijwilliger bij TivoliVredenburg: Muriel bij klassiek, pop en jazz. Lida vindt pop te veel lawaai, dus meer bij klassiek en lichte jazz

WAAROM: We vinden het prachtig om te zien hoe gasten van TivoliVredenburg een leuke avond hebben.

VERBORGEN

> Vervolg van voorpagina

Veel buizen en mannen in de Haverstraat

Foto's: Ton Verweij en Luuk Huiskes

LEKKAGE – In 2021 meldde Paul van Dam van stripzaak Blunder aan de Oudegracht 203/hoek Haverstraat dat het lekte in zijn kelder, waar hij zijn boekenvoorraad bewaart en waar zijn koffiehok en wc zitten. Die kelder zit niet onder zijn pand, maar ernaast, onder de Hamburgerbrug en het wegdek van de Haverstraat. Het lek zat op een onbereikbare plek, daarom kon de oorzaak niet meteen vastgesteld worden. Omdat er een mogelijk risico was dat de kelder zou instorten, is een rood-witte afrastering neergezet. (foto links) Die moest voorkomen dat (zware) auto's over de kelder zouden rijden. Van Dam huurt nu tijdelijk een buurkelder.

STRAATKELDER – De lekkage in de kelder van Blunder kwam doordat de ontlufting kapot was. Daardoor lekte regenwater op de warme buizen van de stadsverwarming, die in de jaren 50 door de kelders was aangelegd. Helaas was de isolatie daarvan, een asbest omhulsel, kapot. Zo ontstond stoom. Dus moest hier de asbest worden verwijderd, de stadsverwarmingsbuis vernieuwd en de kelder hersteld en waterdicht gemaakt moeten worden. 'Ik heb straks de mooiste kelder van de hele stad Utrecht', griffelt Paul van Dam. 'En de gemeente betaalt'. Bij het openleggen van de straat werd een spookkelder onder het wegdek naast Oudegracht 201 gevonden.

SAMENWERKING – Onder het wegdek van de hoek Hamburgerbrug/Haverstraat/Oudegracht is het een wirwar van leidingen. Als de straat toch open moest voor de stadsverwarming (zwarte buizen), was dit dé gelegenheid om woningen die nog niet aangesloten waren meteen aardgasvrij te maken. Combineren van het ondergrondse werk – aan riool (grijze buizen), gas (gele buizen) en waterleiding (blauwe buizen) – moet de overlast voor omwonenden zo beperkt mogelijk houden. Daarnaast greep de gemeente de gelegenheid aan de vier kelders onder de Hamburgerbrug en de straatkelders in de Haverstraat te onderzoeken op scheuren, constructieve sterkte, verzakking en waterdichtheid.

VAKMANSCHAP – Dagelijks zijn in de bouwput Hamburgerbrug/Haverstraat timmermannen, metselaars en grondwerkers bezig. Doorgaans acht tot tien personen. Als de eerste stadsverwarmingsbuizen zijn vervangen, komen er ook nog eens lassers, fitters en isoleerders bij. Qua planning en bureauwerk zijn er ook nog eens zo'n 20 mensen bij betrokken. Omdat er een spookkelder is aangetroffen naast Oudegracht 201 en meer archeologische vondsten zijn te verwachten, zijn ook medewerkers van de gemeentelijke afdeling Erfgoed ingezet. Fase 1, de eerste 50 meter, moet eind juni klaar zijn. De verwachting is dat het eind dit jaar het stuk tussen Hamburgerbrug en Springweg is aangepakt.

GASTSCHRIJVER

ADRIANNE DERCKSEN

HOMOBEWEGING – ‘Wie is daar?’ ‘Jacques Durfteleven’, zegt de jongeman. Het luikje gaat dicht en de deur van de werfkelder gaat open. Hij laat zijn lidmaatschapskaart zien met alleen een J. en een cijfer. Hij mag naar binnen. Vanavond is klassieke muziekavond. In de kelder zijn meer mannen. Een paar vrouwen zitten in een hoekje bij elkaar.

Zo moet het ongeveer zijn gegaan toen Jacques Drabbe in 1952 naar de geheime ontmoetingsavonden ging van het COC. Die vonden plaats in de werfkelder van het huis van schrijfster Ina Boudier Bakker aan de Oudegracht 333.

Hoe anders is het in 2022 op diezelfde Oudegracht. Op zaterdag 4 juni varen 50 versierde boten door de gracht met daarop mensen gehuld in en versierd met alle kleuren van de regenboog. Duizenden mensen zitten en staan op de werven te zingen en klappen. *Utrecht Pride*, dat is vieren dat iedereen mag zijn wie die is. Het is een feest van de diversiteit van liefde in alle tinten. En dat in alle openheid. Een wereld van verschil in 70 jaar.

Schuilnamen

Het COC, Cultuur- en OntspanningsCentrum, was een schuilnaam voor een vereniging van homoseksuele mannen en lesbische vrouwen. De afdeling Utrecht bestaat sinds 1950. De leden hadden schuilnamen en de plek van samenkomst was alleen bekend aan leden.

En bij de zedenpolitie. Die kwam langs om te kijken of er niet werd gedanst door mensen van hetzelfde geslacht. Jacques Drabbe (1929-2012) was jaren voorzitter van het COC en bood in de jaren 60 van de vorige eeuw de vereniging ruimte in de werfkelder van zijn woning aan Nieuwegracht 28. Het COC zou er bijna vijftien jaar blijven.

Homoseksualiteit werd in de jaren 50 en 60 van de vorige eeuw gezien als zondig, ziek en misdadig. Deze denkbeelden werden uitgedragen door bisschoppen, dominees, psychiaters en juristen. Artikel 248bis uit het Wetboek van Strafrecht stelde homoseksueel contact tussen meerder- en minderjarigen strafbaar.

Die grens lag op 21 jaar. Voor heteroseksuelen lag de grens bij 16 jaar. Een jongen van 21 die zoende met een jongen van 20 was dus strafbaar. Daarom mochten jongeren onder 21 geen lid worden van het COC. Zij richtten in 1969 jongerenorganisatie Pann op en begonnen een besloten ‘sociëteit voor jonge homofielen’, in jawel... een werfkelder.

Sporbioscoop

De binnenstad had veel verborgen plekken voor verboden liefde. Rond bolwerk Sonnenborgh, langs de singel, ontmoetten jongens of mannen elkaar in de struiken voor seks. Net als bij het openbare urinoir op het Vredenburg of op het Janskerkhof.

Frank van Laar (1950) vertelt in het boek *Roze Wolkennachten* dat hij als zestienjarige werd aangehouden door politieagenten op het Janskerkhof. ‘We willen je hier niet meer zien, zeiden ze tegen me. Maar ja, ik raakte aan de praat met een jongen. En daar waren ze weer. Ik moest mee naar het bureau’.

Er waren wat besloten homocafés waar vooral mannen kwamen zoals café de *Pauw* (Pauwstraat), *La Vie en Rose*, (Oudegracht 234) en de *Sobrinobar* (Hamburgerstraat 17). Lesbische vrouwen waren vrijwel onzichtbaar. Om andere vrouwen te ontmoeten waren ze lid van een vriendinnenkring die bijeenkwam in het huis van een ‘gevoelsgenoot’.

De spoorbioscoop in een treinwagon op het Centraal Station van Utrecht was vijftien uur per dag open. Voor wie ‘het wist’ was het een geheime ontmoetingsplek voor homoseksuele mannen.

Lesbische vrouwen waren vrijwel onzichtbaar. Om andere vrouwen te ontmoeten waren ze lid van een vriendinnenkring.

Adrienne Dercksen voor de werfkelder van Oudegracht 333. Een geheime ontmoetingsplek voor COC-leden. De eerste COC-voorzitter Joop Damen Sterck woonde hier in bij zijn hospita Ina Boudier Bakker. Foto: Iris Tasseron.

VERBORGEN

Geheime plekken voor verboden liefde

In de jaren 70 en 80 verandert er veel. Homomannen en lesbische vrouwen komen ‘uit de kast’, eisen een plek op en ruimte om te leven en lief te hebben. De tijdgeest verandert. Artikel 248 bis wordt in 1971 geschrapt uit het wetboek van strafrecht.

In 1975 opent vrouwencafé de *Heksenketel* zijn deuren aan de Oudegracht met in de werfkelder vrouwenboekhandel *De Heksenkelder*. Het COC krijgt in 1979 een eigen pand aan Oudegracht 221, bovengronds en met een uithangbord.

In 1982 gaat homodiscotheek *De Roze Wolk* open. Het wordt als snel *the place to be* voor

homo- én heterojongeren. Café *De Wolkenkrabber*, café *De Bodytalk*, ook beide aan de Oudegracht zijn openlijke homocafés. Van verborgenheid was geen sprake meer.

Jacques Drabbe en Frank van Laar zaten er graag aan de bar of in de vensterbank.

Adrienne Dercksen is historicus en Binnenstadsbewoner. Zij schreef de boeken: *Roze Wolkennachten*, *homodisco de Roze Wolk* en *homocafé De Wolkenkrabber* Utrecht 1982-2006, Utrecht 2018. En: *Meer dan een feest, 25 Pann* in Utrecht, Utrecht 1994. Zie ook: www.queerustories.nl

Jacques Drabbe was voorzitter van het Utrechtse COC. Leden kwamen samen in de werfkelder van zijn woning aan de Nieuwegracht.

Tijdens Utrecht Pride 2022 voeren 50 versierde boten door de gracht en singel. Burgemeester Dijkstra zwaaide de Pridevlag. Foto: Gert-Jan Peddemors

VERBORGEN

Oorkonde uit 1122 ziet slechts één dag per jaar daglicht

INEKE INKLAAR

PERKAMENT – Bijna altijd ligt de oorkonde uit 1122 waarin keizer V Utrecht stadsrechten geeft, veilig opgeborgen in het depot van Het Utrechts Archief. In een geklimatiseerde ruimte, zonder licht en met een stabiele luchtvochtigheid om verval te voorkomen.

Eén keer per jaar, op de Stadsdag van 2 juni, en eens in de vier jaar als een nieuw college aantreedt, komt het perkament tevoorschijn. En een heel enkele keer krijgt het Centraal Museum het in bruikleen voor een tentoonstelling. 'Een paradox', zegt rijks- en gemeentearchivaris Kaj van Vliet, 'dit is Utrechts belangrijkste document. Iedere Utrechter zou het met eigen ogen moeten kunnen zien. Maar het document is te kwetsbaar'.

Dat het negen eeuwen telt, is zichtbaar. De oorkonde vertoont gaten op de vouwen. Hierdoor missen delen van woorden. Van het keizerlijk zegel is slechts een derde over. 'Oorspronkelijk was ook de troon zichtbaar'. In 2014 is het stuk gerestaureerd.

'De oorkonde lag waarschijnlijk eerst in de oudste parochiekerk, de Buurkerk tegenover het raadshuis aan de Steenweg. Waar precies, weten we niet. De kerk is later in de middeleeuwen grondig verbouwd. Misschien – net als in Amsterdam –

Archivaris Kaj van Vliet haalt de stadsakte uit 1122 uit de bewaardoos. Foto's: Michael Kooren

achter een ijzeren deur, met meerdere sloten'.

A4'tje

Na 1300 gaat de akte naar de Catharijnepoort, bij het huidige Vredenburg. Daar ligt hij met tientallen andere belangrijke stadsdocumenten in een kist met hang- en sluitwerk: *der stat kiste*. Onderop, vermoedelijk. 'Drie keer gevouwen, tot het formaat van een A4'tje'.

Dan gaat het kalfsperkament aan de wandel: van het stadhuis in *Huis Lichtenberg* (1540) naar kasteel Vredenburg in 1570. De hertog van Alva heeft het opgeëist; hij wil het stadsbestuur onderwerpen. In 1577, na de val van de Vredenburg, is de oorkonde terug op het stadhuis. Begin 19de eeuw is het document zoek. Dat blijkt als burgemeester Van Asch van Wijck de stadsgeschiedenis wil vastleggen. Utrechts eerste stadsarchivaris Samuel Muller vindt het terug als hij het archief inventariseert. Het krijgt nummer 37.

Daarna is de oorkonde thuis op Drift 27: nu bibliotheek, ooit archief. In 1968 gaat het naar het nieuw gebouwde archiefdepot aan de Alexander Numankade. Daar ligt het document in een doos waarin het liggend vervoerd kan worden zonder dat het mechanische schade oploopt.

Van Vliet: 'We laten de oorkonde zoveel mogelijk in depot. Voor belangstellenden en onderzoekers zijn er perfecte scans'.

We laten de akte zoveel mogelijk in depot. Voor belangstellenden en onderzoekers zijn er perfecte scans.

VERBORGEN

Oudste moderne zonnwijzer verstoopt hoog op de gevel van de Jacobikerk

De poolstijlzonnwijzer op de Jacobikerk dateert uit 1493. Foto: Luuk Huiskes

de poolstijlzonnwijzer. De staaf (stijl) werd gericht op de plek in de hemel waar de denkbeeldige as waarom de aarde draait, eindigt: de pool. De schaduw van de zon draaide hierdoor elk uur gelijk.

Van VI tot VI

De Jacobi-zonnwijzer is van roodbruine zandsteen; uurlijnen zijn erin gehakt. De uren lopen van VI (6) via XII (12) tot VI. Middenin staat het jaartal 1463. Vanuit het centrum van de cirkel steekt de stijl richting hemelnoordpool. Het blok steekt rechts iets meer uit de muur: de kerkgevel staat namelijk niet pal zuid.

Mevrouw Cittert-Eymers, tot 1968 directrice van het Universiteitsmuseum, ontdekte de zonnwijzer in de jaren 70. Zij liet het ding restaureren.

De Jacobikerk heeft overigens nóg een zonnwijzer met gewone cijfers, ook op de zuidgevel. Die dateert uit 1625, toen het gemeentebestuur voor de Utrechtse kerken zonnwijzers kocht. Op de koperen plaat staat 1772 - het jaar waarin de plaat werd gerestaureerd.

INEKE INKLAAR

POOLSTIJLZONNEWIJZER – Potverdikkie. Nooit geweten dat de oudste poolstijlzonnwijzer van Nederland naast de zuidpoort van de Jacobikerk zit.

Het is een uitvinding uit de 15de eeuw.

Middeleeuwse zonnwijzers waren slordig; zij gaven nog geen gelijkduurende uren aan. Mensen deelden de dag en de nacht in 12 uren in. 's Zomers waren de dag-uren langer, 's winters de nachturen.

Toen er mechanische uurwerken zoals torenklokken kwamen, werd de duur van de dag-uren en nachturen gelijkgetrokken. Toen kwam

Verborggen verlangen

Ik wist niet dat je bestond,
laat staan dat ik je wilde vinden.

Het was druk in mijn hoofd.
Dagen waren gevuld met het vinden
van waardering en succes
en het verdienen van aanzien en geld.
Hard werken was een onbewuste keuze
om angst voor het onbekende te vermijden.

Een piepkleine opening werd plots voelbaar.
Ik wist niet hoe het kwam en had geen plan,
maar de verrassing vroeg alle aandacht
van mij en van jou. Onze ontmoeting vulde
steeds meer ruimte met doelloze warmte.
Zij vervulde een lang verborgen verlangen.

Harrie
Thewessem

> Vervolg van voorpagina

OPINIE

BEN NIJSSEN

De Visie Nachtcultuur die recent is uitgebracht, omschrijft goed waarom deze impuls nodig is. Maar er blijven veel vragen over de uitwerking over. De samenhang met de bestaande nachtcultuur wordt in de visie buiten beschouwing gelaten. Als dat allemaal niet verder wordt ingevuld, dreigt de overlast voor Binnenstadbewoners verder toe te nemen.

In de visie biedt de gemeente aan mee te zoeken naar geschikte locaties voor de nieuwe nachtcultuur. Wethouder Eva Oosters (Binnenstad, Cultuur) heeft eind april in een gesprek met de actiegroep gezegd dat uitbreiding van de huidige dancings, feestcafés en bars met late sluitingstijden binnen de Binnenstad zeker niet de bedoeling is.

Volgens haar vormen de buitenwijken de geëigende plek vormen voor nieuwe nachtelijke uitgaansgelegenheden. En niet de Binnenstad of het Beurskwartier. Probleem is echter dat steeds meer gebieden een woonbestemming krijgen.

Toch de Binnenstad?

Mogelijk dat industrieterreinen het beste alternatief bieden. Deze gebieden zijn echter

Visie Nachtcultuur pakt toch slecht uit voor Binnenstad

niet aangenaam voor bezoekers, die naast het evenement ook ander vertier zoeken. Dit kan betekenen dat de nachtelijke bezoekers later toch ook nog de Binnenstad zullen aandoen. Als het nachtevenement zo succesvol is dat er meer mensen van buiten naar Utrecht komen, kan dit zelfs betekenen dat het bezoek aan de

Binnenstad nog verder zal toenemen. Dat kan leiden tot meer nachtelijk publiek op straat dat van zaak naar zaak trekt.

Veel van de huidige dancings, feestcafés en bars met late sluitingstijden vinden de kwalitatieve uitbreiding minder belangrijk; jongeren zouden volgens hen vooral zoeken naar mogelijkheden om 's nachts even helemaal los te gaan op zo hard mogelijke muziek.

'Machteloos'

Het moge duidelijk zijn dat de bewoners daar niet voor voelen. Over de aanpak van de (geluids)overlast in de Nobelstraat heeft het college nog geen standpunt ingenomen. B. en w. wachten op een nieuwe Nota Geluid. Hierin zal ook het geluid van de horeca opgenomen worden.

De burgemeester heeft eerder verklaard machteloos te staan in haar pogingen om de nachtelijke rust in de Nobelstraat en

omgeving en op een aantal andere locaties te garanderen.

Hierdoor lijkt het erop dat het college de nachtcultuur in de bestaande horeca niet wil aantasten. De Visie Nachtcultuur zal als dit zo is, niet gunstig voor de Binnenstadbewoners uitpakken. De overheid is verplicht te zorgen voor de nachtrust en daarmee de gezondheid voor hun bewoners. Dus: niet langer beweren dat de juridische mogelijkheden ontbreken om de overlast aan te pakken. Hoe dan ook moet Utrecht actie ondernemen.

Met de Visie Nachtcultuur heeft Utrecht een ambitieus plan gepresenteerd. De visie is bedoeld om nieuwe vormen en/of nieuwkomers in de nachtcultuur een kans te bieden. Wat nu door het ontbreken van locaties en financiële middelen niet lukt. De visie is opgesteld met een aantal gerenommeerde aanbieders van nachtcultuur zoals TivoliVredenburg, Ecco en de Helling. Die grote partijen willen diverser en kwalitatiever nachtaanbod, ook van kleinere gelegenheden.

Nachtcultuur zou vooral voor kunstenaars en kunstliefhebbers moeten zijn. Monica van Berkum, altsaxofoniste van Orkest de Tegenwind. Foto: Gert-Jan Peddemors

NIEUWS

NACHTCULTUUR – De gemeentelijke Visie Nachtcultuur biedt liefhebbers van kunst de mogelijkheid om hun passie te delen. En kunstenaars kunnen zich zo ontwikkelen. Nachtcultuur is NIET: uitbundig feesten en zich klemzuipen. Redacteur Elaine Vis gaat met de nachtkijker op zoek: wat zou nachtcultuur – mits kleinschalig – de (Binnen)stad kunnen brengen?

Genoeg ideeën voor een nachtje uit

Nachtcultuur kan bestaan uit een intieme besloten clubavond met lange improvisaties. Gitaar, drums, percussie en zang zetten een staaltje avontuurlijke jazz neer. De gasten, ontspannen in luxe clubfauteuils, worden getraakteerd op prikkelend Spoken Word als

entre-act. Daarna neemt een dansbare improvisatie de avond over.

Even verderop in de stad klinkt popmuziek uit de jaren 80 en 90, muziek zonder scherpe randjes die populair is bij een groot publiek. Het is de

blotevoetendisco, mensen van tussen de 30 en 60 dansen hier met de ogen gericht op elkaar. Een nieuwe liefde?

Euforie

In het Beurskwartier is een clubavond met diep-

house en technohouse. Puur voor liefhebbers. Meerdere deejays in de line-up. Computergestuurde variaties als basis voor meeslepende Dance en Elektropop. Bewegende bezwete lichamen. Met zijn allen, maar toch ieder voor zich. Euforie met en zonder pilletje.

Bij de gracht een kleine met uiterste zorg aangeklede club. Hier *Ambient*, een housestijl met kalme atmosferische ritmes ondersteunde door een synthesizer. De ritmes zijn dit keer geplukt uit Afrobeat. Spiritualiteit draagt de

Rondom: projecties van traag in elkaar overvloeiende deinende bomen en kabbelend water, een mangrovebos verandert in een compositie van fluorescerende kleuren.

avond. Rondom: projecties van traag in elkaar overvloeiende deinende bomen en kabbelend water, een mangrovebos verandert in een compositie van fluorescerende kleuren.

Op de Voorstraat komen met name transgenders samen. Intieme, artistieke queeravonden met prachtige versieringen, glitter en experimentele mode. Je voelt verbondenheid. Dansende performers gieten melk uit over de vloer. De uitdijende maagdelijk witte plas brengt hen steeds dichterbij het publiek rondom.

Brute basstoten

Echt dansbaar is het niet, in de club verderop met experimentele muziek. 30-40 uiterst zeer geconcentreerde liefhebbers zijn in de ban van brute basstoten en een dubritme van gemuteerde garagebeats en bliepjes.

Eenmaal in de groove openbaren zich nieuwe dimensies in muziek.

Onder aan de gracht zit de Trancescene. Waarom drugs? Een en al beweging op bezwende muziek met hypnotiserende levensgrote projecties (*visuals*) en decors die almaar met de muziek mee veranderen. Rollende, diepe ritmes die een trancetoestand stimuleren waarin dans en beweging diep van binnen uit ontstaat.

Tot je buiten stapt en het ochtendlicht je weer katapulteert naar de waan van de dag.

Bartholomeus Gasthuis opnieuw verrast met Papier-stroke II van Marja Potters

Een indrukwekkend dikke rol van 1.25 meter hoog verhuult in Atelier Abstederdijk een kunstwerk van 10 meter lang. Klaar voor transport naar het Bartholomeus Gasthuis. Van buiten een gewone papierrol, van buiten een wereldse en tegelijk intieme complexiteit van indrukken, kleuren, patronen en vooral: schoonheid. Het is Papier-stroke II van Marja Potters.

Papier-stroke I siert sinds 2017 de eerste etage in hetzelfde gasthuis. Het verbeeldt niet alleen het begin van herstel na een hersenbloeding, het is het herstel. Augustus 2013 komt de wereld van Marja en haar partner Peter Kipp op zijn kop te staan. Van ondernemend kunstenaar wordt ze leerling in eerdere vanzelfsprekendheden als lopen en schrijven. Ze oefent, rust, oefent en rust.

Confronterende expeditie

Eind 2013 begint ze in haar atelier weer met tekenen en schilderen. Haar plan: een verhaal vertellen met een groot werk. De rol van 10 meter arriveert. Ze begint. Van ultrakorte momenten met hulpmiddelen, dikke stiften en grote vormen naar steeds iets langer, ledematen die sterker worden, fijnere

Marja Potters verbeeldde haar herstel. Foto: Luuk Huiskes

materialen. Dat klinkt als: soepeltjes. Toch is deze periode een heftig hoofdstuk in haar leven. Werken met kleuren blijkt een grote vooruitgang. Het gaat langzaam, maar dat vindt ze niet erg. Herstellen is een expeditie. Haar motto is: een slak komt ook vooruit. Oktober 2015 presenteert ze dankbaar Papier-stroke I. In een mooie jurk vertelt ze dat het herstel nog niet klaar is; de tweede rol papier ligt al klaar. In 2017 doet ze Papier-stroke I cadeau aan het Bartholomeus Gasthuis. Het krijgt een verdiende plek 'in de loop'.

Jurk als verbinding

De jurk verbindt Papier-stroke I en II letterlijk. In totaal drukken negen thema's het vervolg van Marja's herstel uit. Elk met een eigen verhaal, zonder vaste volgorde. Dit artikel doet de betekenis en schoonheid ervan te kort. In de zomer van 2019 zijn Papier-stroke II en de expeditie klaar. Eind 2022 krijgt het gasthuis een verrassend leuk telefoontje: Marja wil ons ook Papier-stroke II schenken, want 'de werken horen bij elkaar'. We zijn opnieuw verrukt. 10 meter muur op de tweede etage is straks voor jaren, wie weet eeuwen – de wandtapijten hangen er ook al ruim drieënhalve eeuw – getransformeerd naar kunst.

Papier-stroke II wordt 26 mei onthuld door ouderen-burgemeester en vrijwilliger Corrie Huiding. Papier-stroke I en II zijn dagelijks te bekijken in het gasthuis.

NIEUWS

Overlast en flauwekulverhalen door wildgroei Binnenstadsgidsen

Bewoners en gebruikers van binnenterrein proberen de overlast van toeristen te beperken door verbodsbordjes of bordjes met verplichte looprichtingen. Van linksboven met de klok mee: Jacobsgasthuissteeg, Bruntenhof, Tivolituin, Andreashof. Foto's: redactie

> Vervolg van voorpagina

INEKE INKLAAR

Op stap met *locals*, Utrecht op de fiets, storytelling, de stad door de ogen van daklozen, vrouwenwandelingen – het aanbod van gidsen en doe-het-zelf-rondleidingen door de Binnenstad is gigantisch.

'Zeker na corona groeit het aantal

toeristen dat Utrecht aandoet', vertelt Anne Wouters, teamleider *Leisure* van Utrecht Marketing. 'Mensen willen weer op stap en hebben ontdekt dat je dicht bij huis ook leuke bestemmingen hebt. En Utrecht staat goed op de kaart'.

De marketing richt zich op de kwalitatieve bezoeker die is geïnteresseerd in cultureel erfgoed. 'Maar we proberen mensen ook te interesseren voor fietstochten naar de buitenwijken,

zodat we het toerisme spreiden. De druk op de Binnenstad moet omlaag'.

In drukke periodes verzorgen de gidsen van Utrecht Marketing honderden wandelingen per maand. Favoriet zijn de stegen, maar ook de hofjes en kamers doen 't goed. De zestien UM-rondleiders, herkenbaar aan een rood-witte badge met hun naam, hebben kennis over Utrecht moeten opdoen en een

examenwandeling afgelegd. Ook zijn ze geïnstrueerd overlast op openbare binnenterreinen te beperken. Wouters: 'Dus: verhaal buiten vertellen en daar vragen beantwoorden, niet stilstaan en omlopen als het druk is'.

Wildgroei

Volgens Utrecht Marketing zijn er nog 15-20 aanbieders. 'Er is wildgroei', zegt gediplomeerd stadsgids Iris Dijkstra. 'Toen ik tien jaar geleden in Utrecht begon, was ik een van de weinigen. Ik kende de paar andere rondleiders'.

Iedereen mag zich stadsgids noemen. 'Helaas. Ik zie soms groepen van 30-40 mensen achter een gids aanlopen met alle overlast van dien. Ik vrees dat daardoor uiteindelijk juist de pareltjes van de stad worden afgesloten omdat de bewoners er genoeg van hebben. Wat mij betreft voert Utrecht een vergunningensysteem in, net als Amsterdam. Gidsen moeten zich daar aan regels houden; het systeem waarborgt de kwaliteit. Toen ik eens met de concurrentie meeliep, hoorde ik de grootste onzin. Bijvoorbeeld dat de mensen van de Bruntenhof arm zijn. Ja, 400 jaar geleden!'

Herbouw uit 1987

Dat herkennen bewoners. Rob Kramers nieuwbouwhuis aan een binnenterrein zou een oude boerderij zijn. Ook Hans Popma, bewoner van de Tuinstraat hoort flauwekulverhalen. 'Mijn huisje een monument? Alleen de gevel; het is herbouw uit 1987!'

Dijkstra probeert zoveel mogelijk rekening te houden met bewoners van stille Binnenstadplekken, werkt het liefst met kleine groepen. 'Vooraf zeg ik: ik heb wel mensen rondgeleid die met de neus tegen het raam stonden, maar zo zijn jullie niet. Toch?!' Ze vraagt de toeristen ook de pareltjes niet op sociale media te zetten. 'Die verborgen stille plekjes moeten wel verborgen en stil blijven'.

Colofon

De Binnenstadskrant is een onafhankelijke uitgave op initiatief van bewonersgroepen. De krant wordt huis-aan-huis gratis verspreid in de Binnenstad.

Hoofdredactie/coördinatie
Elaine Vis en Ineke Inklaar

Beeldredactie (coördinatie)
Gert-Jan Peddemors, Luuk Huiskes

Teksten
Anna Sterk, Ben Nijssen, Charles Crombach, Elaine Vis, Erik van Wijk, Gerard Arninkhof, Harrie Thewessem, Ineke Inklaar, Marianne Coopmans, Ton Verweij. Gastschrijvers: Adrienne Dercksen, Chris Rosmalen, Ton van den Berg

Beeld
Anton van Tetering, Gerard Arninkhof, Gert-Jan Peddemors, Iris Tasseron, Luuk Huiskes, Michael Kooren, Sjaak Ramakers, Ton Verweij, Werry Crone

Correctie
Monique Westendorp

Nieuwsbrief
Wie zich via www.binnenstadskrantutrecht.nl abonneert op de nieuwsbrief, krijgt geregeld een selectie van artikelen toegestuurd.

Vormgeving
Marijke Reer

Drukker
Rodi, Diemen (oplage 12.500)

Verspreider
Guus Touker

Giften
Giften zijn altijd welkom. De bijdrage kan worden gestort op gironummer NL71 INGB 0000 2451 22 t.n.v. Binnenstadskrant o.v.v. gift.

Abonnement
Een jaarabonnement kost voor 4 nummers 17 euro, incl. bezorging. Aanmelden via utrechtbinnenstadskrant@gmail.com met daarbij het bezorgadres. Wie zich later in het jaar abonneert, krijgt eerdere nummers nagezonden.

Deadline
Kopij voor nummer 3 moet vóór 14 augustus 2023 ingestuurd zijn.

In de hal een tekening door Jeroen Hermkens van de Nieuwegracht. Het oude huis van Jaap en Koosje staat er half op. Foto's: Luuk Huiskes

800 meter verder voor mooie oude dag

THUIS

ELAINE VIS

In de luxe nieuwbouw op de Vrouwjuttenhof hebben de bewoners min of meer uitgepakt. Koosje Witteveen en partner Jaap Hillmann verhuisden van de kop van de Nieuwegracht naar hun nieuwe stek in *The New U*, 800 meter verderop.

Koosje: 'Vorig jaar wandelden wij op een maandagochtend in de buurt van het Domplein. Een enorme vrachtwagen met oplegger met groot bouw materieel laveerde door de straatjes. Ik zei nog 'Idioot dat zulk materieel de binnenstad in mag', niet wetend dat het bouwmaterialen waren voor onze toekomstige woning'.

Hun luxe appartementencomplex op de Vrouwjuttenhof staat iets verhoogd tussen de bestaande bebouwing. Aan de achterkant de entree, in een nieuw ontstaan straatje met aan één kant de kanariegele gevel van de Willem Arntsz. Een intiem buurtje met verrassende doorkijkjes langs de bestaande huizen.

1 miljoen

Op tweehoog is het stil, goed geïsoleerd. Zij kijken vanuit de open living uit over daken en achtergevels aan de Oudegracht. Jaap: 'Dit is een echt ecohuis, uiteraard zonnepanelen op het dak en sedumbedekking. In het plafond zit een filtersysteem, onderdeel van de warmteterugwininstallatie'.

Koosje en Jaap kijken uit op de daken en de bomen van de Oudegracht.

Deze energiebesparende voorziening, net zoals de beglazing en de vloerverwarming zorgen ervoor dat de totale woonlasten een stuk lager zijn dan bij hun voormalige oudere statige woning aan de Nieuwegracht. Daartegenover staat dat deze nieuwbouw, met 21 appartementen en verderop, richting Nicolaaskerkhof, zeven herenhuizen, aardig wat kosten. Voor appartementen van 70 m² tot 145 m² betaalden de kopers rond de miljoen.

Ontwikkelaar VORM en uitvoerder Plegt-Vos realiseerden *The New U*. Inbreien in de bestaande bebouwing is duurder, want in hartje Utrecht heb je zeer beperkte ruimte voor logistiek.

Van de lopende band

Op enorme opleggers zijn de bouw-

elementen uit de huizenfabriek in Almelo naar de Vrouwjuttenhof vervoerd. Hele gevelstukken die snel, en volgens de fabriek met minder stikstofreductie, als bouw pakket in elkaar gezet werden. Vakkundige metselaars maakten er echte woningen van.

Jaap: 'Ik kan niet anders zeggen dan dat Plegt-Vos ons prima op de hoogte hield van alle ontwikkelingen

De middenmoot is tussen de 40 en 50, zonder kinderen.

via de bouwapp. Het enige puntje is dat op de impressie het gebouw uitgevoerd was in een gele steen. Wij dachten dus dat het zo zou worden als het stadhuis van Hilversum, van Dudok'. In werkelijkheid is het gebouw opgetrokken uit een rode steen met een zweem blauw en geel. 'Ook wel heel mooi'.

In deze 21 appartementen wonen een paar mensen van boven de 60, maar de middenmoot is tussen de 40 en 50, zonder kinderen. Sommigen zijn teruggekomen uit Leidsche Rijn, die misten de binnenstad met het culturele aanbod. En er zijn enkele expats, onder andere uit China.

Toekomstbestendig

Koosje: 'Wij lieten een prachtig huis, een tuin en een werfkelder achter. Er moest daar veel gebeuren aan onderhoud. Wij lopen tegen de 80 en ik kan slecht lopen. Praktisch hebben wij de keuze gemaakt voor huisvesting waar je ook als je alleen achter blijft prettig kan blijven wonen'. 'Al een paar jaar waren wij aan het denken over de toekomst, hoe verder. Met vrienden hadden wij gehoopt enkele panden te kopen aan het Geertebolwerk. Dan zouden wij via afspraken terug kunnen vallen op de zorg van het Bartholomeus Gasthuis. Dat bleek erg moeilijk te realiseren. Van het groepje van vijf zijn er een paar naar Zeist verhuisd'.

Koosje en Jaap houden van het culturele aanbod in de Binnenstad en maken er wekelijks gebruik van. Jaap: 'Vorige week zijn wij zelfs drie keer naar de film geweest. En wij zijn Vriend van het Centraal Museum'.

'Dit gebied kenden wij. Het is voor veel mensen op de zondagochtend een leuk loopje binnen het Museumkwartier. Op straat komen wij tal van bekende gezichten tegen. Ook sommige bewoners uit begeleidwonenprojecten en enkele mensen uit de Willem Arntsz komen wij al jaren op straat tegen in deze buurt'. 'Je moet je wel voorstellen dat het ons allemaal kan overkomen dat je opgevangen moet worden'.

In haar werkende leven was Koosje communicatieadviseur bij een grote zorgverlener. Jaap was beleids- en organisatieadviseur, die met name gevraagd werd bij ethische geschillen. Hij was onder andere verantwoordelijk voor de komst van de medische zorg in de eerste azc's en voor de medische zorg in het gevangeniswezen van de jaren 90. Koosje: 'Jaap is hier natuurlijk ook meteen actief geworden, in de vereniging van eigenaren'.

Nieuwegracht

Koosje is al achttien jaar lid van GreenWheels. 'Misschien was ik wel een van de eersten. De deelauto's stonden in de buurt bij ons vorige huis. En ook hier om de hoek. Wij hebben wel parkeerplek gekocht in de ondergrondse garage, want je weet het niet, als je straks echt niet meer kan'.

Ik zie in de gang een grote behangtekening van kunstenaar Jeroen Hermkens. Jaap vertelt, dat het een deel van de Nieuwegracht verbeeldt. Het oude huis van Jaap en Koosje staat er half op. Bij binnenkomst in hun nieuwe thuis worden zij er altijd herinnerd. Een mooi toeval.

DOOR DE OGEN VAN GERARD

De Domtoren voor broer-zuster-dag en voor vrijgezellenfeestjes

Op een zonnige voorjaarsmiddag zijn veel mensen bij de Domtoren te vinden. Van binnen en buiten de stad. Wie zijn die mensen, waar komen ze vandaan? En wat hebben ze daar te zoeken? Gerard Arninkhof zocht 't uit. Wat blijkt: de Domtoren is onder meer erg populair voor vrijgezellenfeestjes.

TEKST & FOTOGRAFIE GERARD ARNINKHOF

SPEURTOCHT – Michael Janssen en vriendin Elma Tenner hebben ook een speciale reden om in de Domstad te zijn: ze doen een speurtocht, genaamd 'Het monster van Utrecht'. Dat gaat helemaal digitaal. Via een app krijgen ze vragen die gekoppeld zijn aan de locaties die ze bezoeken. Ze komen juist van het museum Speelklok aan de Steenweg, waar ze ook een raadsel moesten oplossen. Michael zoekt op zijn mobiel wat de opdracht wordt bij de Dom. Ingewikkeld. Iets met 'Wat heeft Jan hier over te vertellen?' Een lastige opdracht. Maar de speurtocht vinden ze wél een mooie manier om ook nog iets van de geschiedenis van de stad op te steken.

BRUIDSJURK – Ook aanstaande bruid Arlette van Uden (28) uit de buurt van Vianen werd door haar vriendinnen overvallen. Haar aanstaande zat in het complot en lokte haar naar een ijssalon in Utrecht. Daar waren haar vriendinnen en de rest laat zich uittekenen. Alleen was de kleding hier wat uitgebreider: een complete bruidsjurk hadden ze meegebracht. Omkleeden op een toilet en daarna naar de oude stamkroeg waar alvast een paar Flügeltjes genuttigd werden. Ook Arlette moet tijdens de tocht een serie opdrachten uitvoeren. Na de Dom staat op het programma: lippenstift opdoen en mannen zoenen. Haar vriendinnen gaan ervoor zorgen dat ze 's avonds niet nuchter naar huis gaat.

OPBLAASPIEMEL – Anke de Groot (35) uit Leerdam stapt half juni in het huwelijksbootje. Reden voor haar vriendinnen om haar te verrassen met een vrijgezellenfuij. Met een smoes werd ze samen met haar aanstaande naar een speeltuin gelokt. Maar vanaf dat moment was ze 'ontvoerd'. Ze kreeg een bruidsluier op haar hoofd, een sjerp om het lijf ('bride to be') en een grote opblaaspiemel in haar armen gedrukt. Daarmee trokken ze door de stad. En moest Anke allerlei opdrachten uitvoeren. De dag zou, hoe kan het anders, eindigen met een paar drankjes.

KROEGENTOCHT – Met een verzwikte enkel kun je heel goed op krukken lopen. Maar voor een kroegentocht door de stad is dat op den duur wel vermoeiend. Dus gebruikt Mirjam Ternité (19) een rolstoel. Ze is de gast van haar broer die met zijn studentenvereniging een broer-zuster-dag heeft. En dat is feest. Blikjes bier in de aanslag. Broerlief studeert eventmanagement maar heeft dit uitstapje niet als studieopdracht. Het is simpel en draait om de gezelligheid van drankjes en straks samen eten. Mirjam studeert ook, Medicijnen. Dus ze weet dat het met die enkel wel goed komt.